Terapia bólu ostrego i przewlekłego

1. METRYCZKA

Rok akademicki	2026/2027
Wydział	Wydział Nauki o Zdrowiu
Kierunek studiów	Położnictwo
Dyscyplina wiodąca *(zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki . 15 października 2025)*	Nauki o zdrowiu
Profil studiów *(ogólnoakademicki/praktyczny)*	praktyczny
Poziom kształcenia *(I stopnia/II stopnia/ jednolite magisterskie)*	II stopnia
Forma studiów *(stacjonarne/niestacjonarne)*	stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu *(obowiązkowy/fakultatywny)*	obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się *(egzamin/zaliczenie)*	zaliczenie
Jednostka/jednostki prowadząca/e *(oraz adres/y jednostki/jednostek)*	Klinika Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości Warszawski Uniwersytet Medyczny Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 63a
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	Prof. dr hab. Przemysław Kosiński

Koordynator przedmiotu *(tytuł, imię, nazwisko, kontakt)*	Dr n. med. i nauk i zdr. Aleksandra Zamaro azamaro@wum.edu.pl
Osoba odpowiedzialna za sylabus *(imię, nazwisko oraz kontakt do osoby, której należy zgłaszać uwagi dotyczące sylabusa)*	Dr n. med. i nauk i zdr. Aleksandra Zamaro azamaro@wum.edu.pl
Prowadzący zajęcia	Dr n. med. i nauk i zdr. Aleksandra Zamaro

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	1 rok studiów, semestr 2	**Liczba punktów ECTS**	3

FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ	**Liczba godzin**	**Kalkulacja punktów ECTS**
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim		
wykład (W)	10	0,8
Seminarium (S)	10	0,8
Ćwiczenia (C)	20	1
e-learning (e-L)	10 (wykłady)	
Zajęcia Praktyczne (ZP)		
Praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń	10	0,4

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Student zdobędzie wiedzę i umiejętności konieczne podczas realizacji świadczeń pielęgnacyjno - leczniczych wobec pacjentek w sali porodowej, sali operacyjnej, sali pooperacyjnej, oddziale intensywnej opieki położniczej, poradni położniczej i poradni ginekologicznej. Pozna procedury, standardy i algorytmy stosowane w leczeniu bólu ostrego pooperacyjnego w opiece położniczej i ginekologicznej oraz bólu przewlekłego. Pozna różne techniki stosowane w leczeniu bólu ostrego i przewlekłego, w tym techniki z zastosowaniem obrazowania ultrasonograficznego. Student zdobędzie wiedzę w zakresie rozpoznawania bólu, jego przyczyny, rodzaju oraz oceny jego nasilenia i podejmowania adekwatnych do potrzeb działań diagnostycznych i leczniczych. Ukształtuje umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego podejmowania decyzji w ramach swoich kompetencji zawodowych i funkcjonowania w zespole interdyscyplinarnym. Udoskonali umiejętności wykonywania zabiegów pielęgnacyjno – leczniczych w odniesieniu do

	pacjentek w trakcie terapii bólu ostrego i przewlekłego. Student będzie potrafił rozwiązywać problemy zawodowe, szczególnie związane z podejmowaniem decyzji
C2	Pozna procedury, standardy i algorytmy stosowane w leczeniu bólu ostrego pooperacyjnego w opiece położniczej i ginekologicznej oraz bólu przewlekłego. Pozna różne techniki stosowane w leczeniu bólu ostrego i przewlekłego, w tym techniki z zastosowaniem obrazowania ultrasonograficznego
C3	Student zdobędzie wiedzę w zakresie rozpoznawania bólu, jego przyczyny, rodzaju oraz oceny jego nasilenia i podejmowania adekwatnych do potrzeb działań diagnostycznych i leczniczych. Ukształtuje umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego podejmowania decyzji w ramach swoich kompetencji zawodowych i funkcjonowania w zespole interdyscyplinarnym. Udoskonali umiejętności wykonywania zabiegów pielęgnacyjno – leczniczych w odniesieniu do pacjentek w trakcie terapii bólu ostrego i przewlekłego. Student będzie potrafił rozwiązywać problemy zawodowe, szczególnie związane z podejmowaniem decyzji.

4. STANDARD KSZTAŁCENIA – SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ *(dotyczy kierunków regulowanych ujętych w Rozporządzeniu Ministra Nauki z 15 października 2025; pozostałych kierunków nie dotyczy)*

Symbol i numer efektu uczenia się zgodnie ze standardami uczenia się *(zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki z 15 października 2025)*	**Efekty w zakresie**
Wiedzy – Absolwent* zna i rozumie:	
B.W.1	mechanizmy działania produktów leczniczych oraz ich przemiany w organizmie człowieka zależne od wieku i problemów zdrowotnych
B.W.4	zjawisko polifarmakoterapii i polipragmazji oraz objawy i skutki uboczne działania leków zawierających określone substancje czynne
B.W.5	rodzaje bólu (ostry, przewlekły), mechanizm i drogi przewodzenia oraz czynniki wpływające na jego odczuwanie
B.W.6	metody i narzędzia diagnostyki oraz monitorowania odczuwania bólu przez pacjentkę
B.W.7	zasady i metody farmakologicznego i niefarmakologicznego postępowania przeciwbólowego zgodnie z rekomendacjami i zaleceniami Polskiego Towarzystwa Badania Bólu oraz odrębności terapii przeciwbólowej w zależności od wieku (noworodek, niemowlę, kobieta w okresie senium) oraz stanu pacjenta (kobieta w terminalnej fazie choroby nowotworowej lub w okresie ciąży i karmienia piersią)
B.W.8	działanie i skuteczność leków przeciwbólowych z różnych grup (opioidowe i nieopioidowe leki przeciwbólowe, niesteroidowe leki przeciwzapalne (NLPZ), drabina analgetyczna i koanalgetyki) oraz ich działania niepożądane
B.W.9	źródła bólu i metody jego łagodzenia u noworodka i niemowlęcia
Umiejętności – Absolwent* potrafi:	
B.U.2	interpretować charakterystyki farmaceutyczne produktów leczniczych
B.U.3	dobierać i ordynować leki zawierające określone substancje czynne, z wyłączeniem leków zawierających substancje bardzo silnie działające, środki odurzające i substancje psychotropowe, w tym wystawiać na nie recepty

B.U.5	rozpoznawać zjawisko i skutki polifarmakoterapii i polipragmazji oraz edukować pacjenta, jego rodzinę lub opiekuna, a także pracowników opieki zdrowotnej w zakresie stosowanej farmakoterapii
B.U.6	oceniać ból ostry i przewlekły przy zastosowaniu skali jego natężenia dobranej do danej grupy pacjentów (kobieta, noworodek, niemowlę) oraz skuteczność zastosowanej terapii
B. U.7	określić poziom sprawności poznawczej pacjenta (kobieta, noworodek, niemowlę) oraz ocenić poziom natężenia bólu i objawy związane z odczuwaniem bólu według określonej skali u pacjentów bez zaburzeń poznawczych i z zaburzeniami poznawczymi
B. U.8	uwzględnić w ocenie bólu ostrego i przewlekłego oraz prowadzonej terapii przeciwbólowej metody niefarmakologiczne dostosowane do szczególnych grup pacjentów (kobieta, noworodek, niemowlę)
B. U.9	samodzielnie dobierać i stosować metody leczenia farmakologicznego bólu ostrego i przewlekłego oraz metody niefarmakologicznego leczenia bólu w zależności od stanu klinicznego i wieku pacjenta (kobieta, noworodek, niemowlę)
B.U.10	monitorować skuteczność leczenia przeciwbólowego oraz modyfikować dawkę leku przeciwbólowego w zakresie zlecenia lekarskiego
B.U.11	prowadzić edukację pacjentki, jej rodziny lub opiekuna w zakresie metod oceny i leczenia bólu z wykorzystaniem niefarmakologicznych metod leczenia bólu w warunkach domowych

**W Rozporządzeniu Ministra Nauki z 15 października 2025 wspomina się o „absolwencie", a nie studencie*

5. POZOSTAŁE EFEKTY UCZENIA SIĘ *(nieobowiązkowe)*

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:	
W1	
Umiejętności – Absolwent potrafi:	
U1	
U2	
Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:	
K1	Dbania o wizerunek własnego zawodu.
K2	Brania odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece.
K3	Brania odpowiedzialności za udział w podejmowaniu decyzji zawodowych.

6. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Wykład 1	Definicje bólu. Fizjologia bólu. Mechanizmy powstawania bólu. Anatomia struktur nerwowych odpowiedzialnych za przewodzenie bólu. Patomechanizm bólu ostrego. Patomechanizm bólu przewlekłego.	B.W.5
Wykład 2	Farmakoterapia bólu. Nieopioidowe leki przeciwbólowe. NLPZ. Nieopioidowe leki przeciwbólowe pozbawione działania przeciwzapalnego. Działania niepożądane nieopioidowych leków przeciwbólowych (oddziaływanie na układ pokarmowy, na układ sercowo-naczyniowy, oddziaływanie na hemostazę i układ krwiotwórczy, oddziaływanie na nerki, oddziaływanie na układ oddechowy, na OUN, działanie hepatotoksyczne, oddziaływanie na płód.	B.W.1, B.W.4, B.W.8 B.U.2.
Wykład 3	Farmakoterapia bólu. Opioidy. Mechanizm działania. Metody dobierania dawki i zamiany jednego opioidu na drugi. Omówienie poszczególnych opioidów	B.W.1, B.W.4, B.W.8 B.U.2
Wykład 4	Farmakoterapia bólu. Koanalgetyki. Leki przeciwdepresyjne. Leki miejscowo – znieczulające. Glikokortykosteroidy. Antagoniści receptora NMDA. Leki rozkurczowe. Bezpieczeństwo farmakoterapii bólu. Czynniki mające wpływ na wybór leczenia. Grupy pacjentów wymagające szczególnej uwagi. Leczenie bólu u pacjentów w wieku podeszłym. Leczenie bólu u pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego. Leczenie bólu u pacjentów z niewydolnością wątroby i nerek. Leczenie bólu u pacjentów ze schorzeniami układu sercowo-naczyniowego. Leczenie bólu u pacjentów ze współistniejącą depresją.	B.W.1, B.W.4, B.W.7, B.W.8, B.U.2.
Wykład 5	Leczenie bólu w ciąży i podczas laktacji. Dobranie leków do rodzaju bólu. Zaplanowanie leczenia w poszczególnych przypadkach klinicznych. Wpływ leków na płód. Przenikanie leków do pokarmu w trakcie laktacji oraz ich wpływ na dziecko w zależności od wieku.	B.W.7, B.U.2
Seminarium 1 (90 min)	Ból ostry pooperacyjny. Mechanizm powstawania. Metody łagodzenia. Farmakoterapia. Metody analgezji regionalnej (analgezja zewnątrzoponowa, analgezja podpajęczynówkowa, blokady ściany brzucha z wykorzystaniem obrazowania ultrasonograficznego). Omówienie „Postępowania w bólu w bólu ostrym i pourazowym 2026" - stanowiska Sekcji Znieczulenia Regionalnego i Terapii Bólu Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Polskiego Towarzystwa Znieczulenia Regionalnego i Leczenia Bólu, Polskiego Towarzystwa Badania Bólu oraz Konsultanta Krajowego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Seminarium 2	Ból porodowy. Mechanizm powstawania. Metody łagodzenia. Farmakoterapia. Metody analgezji regionalnej (analgezja zewnątrzoponowa, analgezja podpajęczynówkowa). Omówienie ROZPORZĄDZENIA MINISTRA ZDROWIA z dnia 23 października 2025 w sprawie standardów postępowania medycznego w łagodzeniu bólu porodowego.	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Seminarium 3	Bóle miednicy mniejszej i krocza u kobiet. Definicja. Epidemiologia. Patomechanizm. Czynniki ryzyka. Przyczyny zespołu bólowego miednicy mniejszej. Zespół drażliwego jelita. Zapalenie pęcherza moczowego. Zapalenie miednicy mniejszej. Zrosty. Zespół przekrwienia miednicy. Ból mięśniowo-powięziowy. Wulwodynia. Neuralgia nerwu sromowego. Metody leczenia bólu w zespole bólowym miednicy mniejszej. Metody farmakologiczne. Metody inwazyjne. Inne metody leczenia. Ból w endometriozie. Definicja. Lokalizacja endometriozy. Epidemiologia i objawy endometriozy. Patomechanizm bólu w endometriozie. Metody leczenia. Metody chirurgiczne. Metody farmakologiczne.	B.W.1, B.W.6, B.W.7 ,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Seminarium 4	Ból nowotworowy. Diagnostyka i ocena bólu nowotworowego. Leczenie bólu nowotworowego. Drabina analgetyczna. Metody inwazyjne i niefarmakologiczne. Leczenie bólu przebijającego. Półpasiec i neuralgia popółpaścowa. Półpasiec: Patomechanizm. Epidemiologia. Lokalizacja. Objawy. Leczenie. Neuralgia popółpaścowa: Definicja, objawy, patomechanizm, epidemiologia. Czynniki ryzyka. Profilaktyka. Metody leczenia	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W. 8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11

Seminarium 5	Przewlekły ból nienowotworowy u dorosłych. Definicje. Tworzenie planu leczenia. Terapie niefarmakologiczne. Leczenie farmakologiczne. Monitorowanie skuteczności terapii.	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 1 (90 min)	Metody analgezji porodu w praktyce. Zapoznanie się z zestawem do analgezji zewnątrzoponowej, analgezji podpajęczynówkowej. Zasady aseptyki przed wykonaniem analgezji regionalnej porodu. Etapy wykonywania i asysty położnej do analgezji regionalnej porodu. Zasady monitorowania pacjentki w trakcie analgezji porodu. Możliwe powikłania analgezji porodu.	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 2	Analgezja porodu cz.2. Nieskuteczna analgezja porodu – przyczyny oraz algorytmy postepowania.	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 3	Analgezja porodu cz. 3. Sposoby prowadzenia analgezji zewnątrzoponowej porodu. Techniki PCA, PIEB, bolusów manualnych oraz wlewów ciągłych. Metody oceny skuteczności i doboru odpowiedniej techniki.	B.W.1, B.W.6, B.W.7, B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 4	Znieczulenie do cięcia cesarskiego w praktyce. Znieczulenie ogólne do cięcia cesarskiego – wskazania, przeciwskazania, powikłania. Zapoznanie się ze sprzętem do udrożnienia dróg oddechowych. Opieka nad pacjentką po znieczuleniu ogólnym do cięcia cesarskiego. Metody analgezji ostrego bólu pooperacyjnego	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 5	Znieczulenie do cięcia cesarskiego w praktyce cz.2. Znieczulenie podpajęczynówkowe do cięcia cesarskiego – wskazania, przeciwskazania, powikłania. Zasady aseptyki przed wykonaniem analgezji regionalnej porodu. Opieka nad pacjentką po znieczuleniu podpajęczynówkowym do cięcia cesarskiego. Metody analgezji ostrego bólu pooperacyjnego.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 6	Znieczulenie do zabiegów ginekologicznych – znieczulenie ogólne. Zasady wyboru leków do indukcji oraz podtrzymania znieczulenia. Omówienie działań niepożądanych leków stosowanych do znieczulenia. Metody analgezji pooperacyjnej. Opieka nad pacjentką po operacji ginekologicznej w znieczuleniu ogólnym.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 7	Znieczulenie do zabiegów ginekologicznych – znieczulenie krótkie dożylne. Działania niepożądane leków używanych do znieczulenia dożylnego, zasady opieki nad pacjentka po znieczuleniu krótkim dożylnym.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 8	Blokady regionalne jako metoda analgezji po cięciu cesarskim. Zasada działania, asysta do wykonania procedury, możliwe działania niepożądane.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 9	Metody analgezji w praktyce. Dobór leków przeciwbólowych w zależności od charakteru bólu – ostry czy przewlekły, rodzaju urazu oraz preferowanej drogi podania. Omówienie przeciwskazań oraz możliwych działań niepożądanych. Dobór leków przeciwbólowych u pacjentek karmiących.	B.W.1, B.W.6, B.W.7,B.W.8, B.U.3, B.U.5, B.U.6, B.U.7, B.U. 8, B.U.9, B.U.10, B.U.11
Ćwiczenia 10	Zaliczenie w formie ustnej.	B.U.3, B.U.5, B.U.8, B.U.9, B.U.11

7. LITERATURA

Obowiązkowa

1. G.H. Bręborowicz: Położnictwo. Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2012
2. M. Malec-Milewska, J. Woroń. Kompendium leczenia bólu. Medical Education 2012
3. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 23 października 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej.

Uzupełniająca

1. Wytyczne PTG, wytyczne Towarzystwa Leczenia Bólu.
2. Zalecenia postępowania w ostrym bólu pooperacyjnym i pourazowym AD 2026 – stanowisko Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Polskiego Towarzystwa Badania Bólu, Polskiego Towarzystwa Znieczulenia Regionalnego i Leczenia Bólu oraz Konsultanta Krajowego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii
3. Wielgoś M, Kamiński P.: Przypadki kliniczne w perinatologii. Oficyna wyd. Medical Education, 2012

8. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
	Zaliczenie zadań i aktywności na platformie e-learningowej	Uzyskanie 100% aktywności oraz Uzyskanie minimum 60% prawidłowych odpowiedzi
	Kolokwium ustne	Uzyskanie minimum 60% prawidłowych odpowiedzi

9. INFORMACJE DODATKOWE